

Tredje roten, tomt 79

Kvarteret Värnamo

Femtonde roten 1637–87

Kyrkogatans norra sida

Sjunde roten 1657–70

Måns Bengtsson, bomslutare och hamnfogde

1655: 1 mtl–66, änkan 1667

Måns Bengtsson, bosatt i tionde roten 1637–54 och i femtonde roten 1655 var enligt obligation 11.8.1636 skyldig *Nils Börgesson* och krävdes därför av dennes arvingar i mars och juli 1660 av dennes arvingars ombud *Hans Brockman*.

Det fanns också en annan Måns Bengtsson, först omtalad 1644 i 27 roten, efter 1657 i rote 14 t.o.m. 1660. Det bör därför vara den här bosatte Måns Bengtsson, som kallades hamnfogde, när han den 7.5.1634 fordrades på 60 rdr av *Herr Johan Amia*. Måns Bengtsson, som hade pantat sitt hus, begärde uppskov till S:t Johannis. Hans hus värderades 21.8.1637 till *Allwin Jacobssons* och *Henrik Hamptons* förnöjelse. Troligen löstes saken genom att han, som det framgår 1638, lånade 7 d smt kapital till 6% ränta av *Ivar snickare*. Enligt underrättsdom den 29.5.1646 pretenderade han samma sommar på *Anders Björssons* hus och gård.

Måns Bengtsson ”bomslutare och hamnfogde” krävde i dec 1665 *Nils Bryngelsson Werme* och nämnes i underrätten 11.1.1666. Enligt justitiekollegiets protokoll beviljades Måns bomslutares änka medel ur armbössan den 2.10.1666 till att betala ”för de två minsta klockorna, när själaringen ringes och liket uppbärs”.

Erik Månsson saltmålare

1667–76, troligen annan rote därefter

Sal Måns Bomslutares son *Erik Månsson* sökte 1667 den nyligen avlidne *saltmätaren Hans Michelssons* tjänst. Han ville hjälpa sin fattiga moder och hennes barn. På 1670-talet förebråddes han en gång för att saltmätarna ”icke giva riktiga räkningar med namn och dato ifrån sig”. Han svarade ”fuller så plägar wara mannerligt men nu kunde dhe intet få så riktigt besked av köpmännen”.

Den 13.8.1677 lät Erik Månsson lagbjuda den tomt, som han hade tillhandlat sig av *rådman Erik Sethelius* (huseköpspenning 3.12 d smt). Måhända var det samme Erik Månsson, vars son *gymnasisten Magnus Eriksson* på sin dödsbädd som tack för sin styvmoders *Karin Eriksdotters* omvårdnad testamenterade henne resten av hans i faderns inestående modernearv. (AIIb:4, 4.8.1703, 6.7.1704). Hon fick stolrum i domkyrkan i januari 1701. Sonen var död, när Erik Månsson och Karin Eriksdotter 11.12.1703 upprättade inbördes testamente.

Olof Böcker 1668

Per Böcker 1667–68 3.79 el 3.77

Joen Järndragare 1670

Måns Bomslutares änka

1677–79, *Måns Bomslutares dotter* 1681

En Måns Bengtssons bomslutares dotter var första gången gift med *styckjunkare Anders Månsson*, som ”bortdrog 1655”, och andra gången med *skomakaren Lars Bergesson* (justitiekoll. prot. 21.8.1666). Denne – omtalad med familjenamnet *Bruce* – var 1665–79 bosatt 4.135 (kv. Härbärg), där hans änka omtalas 1681 och ännu 1700.

Var det en son eller sonson till den Måns Bomslutares dotter, som ägde 3.79 1681, den

skomakaremästare Anders Bruce

som står för gården 1696? Dess byggnadsvärde anges 1715 till 120 d smt. Anders Bruce fick burskap 13.2.1694. Ett hans barn begravdes i Gustavi 9.2.1698, ett annat i nov. 1700. Anders Bruces hustru *Britta Guldbrandsdotter* övertog stolrum från *Ella Nilsson* den 10.6.1705. Hon omtalas i upphandlingslängden 1717: familjens piga hette då *Karin Matsdotter (senare hustru?)*. Men den 5.4.1718 övertogs Britta Guldbrandsdotters stolrum av *mäster Berendt Pettersson slaktares hustru Annika Bengtsdotter*. Anders Bruce pantsatte i juni 1718 till *bokhållare Anders Kjerrstedt* gård på Kyrkogatan mellan Mårten Beckman och Erik Ahlin. Den 1.7.1721 sålde han baktomtens av sin och sin hustru *Karin Matthisdotters* gård på Kyrkogatan mellan Ahlins gård i öster och skomakaren Johan Sundbergs i väster för 150 d smt till *skräddaremäster Erik Ahlin*, som erlade 30-penning 18.8.1721. I tomtöreslängden 1730 kallas Anders Bruce utfattig.

Nästa år, den 10.12.1731, pantsattes gården ”på Kyrkogatan mellan stadsbudet Jonas Grundell i väster och mäster Eric Ahlin” i öster av *skomakaremästare Jonas Liedvall* till *rådman Jacob Bratt* för lån av 50 d smt. Skomakaren Anders Bruces änka bodde kvar i gården 1731.

Jonas Liedvall ägde blott halva gården: andra halvan ägdes fortfarande 1737 av skräddaren Erik Ahlin. Denna halva baktomt överlät Ahlin den 16.10.1739 till sin måg *skepparen Boy Didriksson* (gift *Anna Maja Ahlin*) tillsammans med hus och gård (3.80) brygg- och bakstuguredskap.

Med anledning av att skomakaremästare Jonas Liedvall ämnade flytta till Stockholm erhöll han den 4.8.1738 befrielse från sitt burskap i Göteborg. Han hade blivit frimästare 1724. Han hade av Stockholms rådhusrätt den 29.5.1738 fått tillåtelse att bli mästare där (EIIb:18, Ba:43)..

Den 10.7.1738 pantsatte

skomakare Carsten Steinbach

gård på Kyrkogatan mellan Sahlbachs änka i väster och mäster Erik Ahlins i öster. 1741 hade skomakaremästare Carsten Steinbeck övertagit både denna gård och den väster härom, som hautboisten Johan Sahlbach hade ägt, vilket han tydligen hade gjort genom att gifta sig med Sahlbachs *änka Christina Borgvall*. Den 31.11.1743 pantsatte nämligen Carsten Steinbach och hans hustru *Cristina Borgvall* deras beboende gård jämte deras därintill liggande lilla hus. Det var tydligen full verksamhet och en stor anhopning av människor i gården. Där omtalas 1741 hans *gesällar Jean Duncke, Anders Hultengren, Jacob Tauber* och *Abraham Lijder* och hans *läregosse Jean Töresson* men också som inneboende *smeden Mäster Michel Achinger* med *gesällen Gabriel Hörnberg* och *pigan Anna Lind*.

Den 7.8.1746 pantsatte *klädesmakare Johan Georg Haupt* den halva tomt han hade köpt av mäster Carsten Steinbeck för ett lån på 300 d smt av *Herr Johan Thornton* (se 3.78).

1750 ägde Carsten Steinbeck hela 3.79 och halva 3.78: andra halvan ägdes av Haupt. 1753 hade Steinbecks gårdsinnehav övertagits av *bagaren Erik Ödberg*, som bodde där med *gesällen Johannes Damberg*. Ödberg ägde 1755 sina gårdsparter här enligt tomtöreslängden men uppbjöd den 2 juni detta år en gård på Vallgatan 1.20 (där hans biografi ges i tomtbeskrivningen).

Det är oklart när

bagaren Hans Gewalt

blev ägare till gården. *Bagaren Arfwid Berggren* berättade i brev till magistraten den 6.6.1760 (tillsammans med många andra brev i ärendet liggande i en tjock mapp i EIIb:100), att han hade haft faderlig omsorg om bagaregesällen Hans Gewalt sedan hans späda ungdom. Han ville till honom överlåta sin verksamhet. Hans Gewalt var borgareson från Göteborg och hade arbetat hos Arfwid Berggren och hos dennes måg bisittaren mästare Ödberg i Stockholm och var nu i kondition hos avlidne Gärdins änka. Bagareämbetet protesterade mot Arfwid Berggrens orimliga tilltag att utse mästare genom att utse efterträdare.

15.3.1769 sökte *skoflickareålderman Olaus Berg* som cautionist för bagaren Hans Gewalts skuld på 1 200 d smt inteckning i dennes fasta egendom på Kyrkogatan mellan skraddareålderman Jerurgen Printz på östra och tunnbindare Jonas Gewalt å västra. Av övriga cautionister hade *skräddaren B. Cronvall* och *tunnbindaren Anders Zehler* avlidit och ”deras sterbhus vore nog osäkra af betalningstillgång”. *Murmästaren Anders Jungmarker Christophersson* saknade både fast och lös egendom och var mycket gäldbunden. ”Han hade inte varit i Göteborg på kanske ett års tid utan hade rest omkring i riket än hit och än dit för att därigenom undgå sina kreditors krav” och de steg de vidtagit för att få sin betalning. Om Hans Gewalt fallerade skulle Olaus Berg bli ensam ansvarig för betalningen. Samma år krävde Hans och Jacob Busch inteckning i Hans Gewalts hus på Kyrkogatan för en fordran på 1 846 d smt.

Hela 3.79 ägdes 1775–90 av bagaren Hans Gewalt.

1795 hade tomten utlagts till *Fredsgatan*. Hans Gewalt ägde tillsammans 2½ tomt 8.46 och ½ 8.45 år 1800–07 Kv.